

Evropsko pomembne rastlinske in živalske vrste ter habitate na območjih Natura 2000 in tudi izven njih na najvišjem nivoju varujeta *Direktiva o pticah* in *Direktiva o habitatih*. Države članice morajo ohranяти ugodno stanje teh vrst in habitatov oziroma zagotavljati, da se bo stanje izboljšalo, kar je ključnega pomena za ohranjanje biotske raznovrstnosti.

o primernosti modeliranih con, kar ključno vpliva tudi na samo izvedbo naravovarstvenih presoj, sprašuje o primernosti koncepta in izvedbe državnega *Programa upravljanja območji Natura 2000 za obdobje 2015–2020*, ki opredeljuje izpolnjevanje obveznosti varstva teh območij na podlagi določil obeh direktiv, ter o nezadostnih podatkih pri državnem poročanju po direktivah, ki ga v imenu Slovenije pripravlja Zavod za varstvo narave. Zveni to kot kaj novega? Kakopak ne, saj smo večino teh problematik odprli tudi v *Trdoživu* ter na svetu okoljskega ministra za sodelovanje z nevladnimi organizacijami, o njih pa lahko prebiramo tudi v pobudah in komentarjih mnogih posameznikov in organizacij.

Več o samem opominu lahko med drugim preberete na spletni strani Notranjskega regijskega parka, o problematiki barjanskega okarčka pa je nekaj napisanega tudi na začetnih straneh tokratnega *Trdoživa*. A vendarle, ne glede na izid omenjenega postopka, bi Slovenija ta opomin zaradi naglega upadanja biotske pestrosti morala vzeti predvsem kot priložnost, da nekaj ključnih stvari najmanj sistemsko premakne(mo) na bolje. Ključno vprašanje v tem trenutku tako ni, kaj je država Slovenija zapisala v odgovor na opomin, temveč kaj bo država Slovenija, ne samo okoljsko ministrstvo, naredila za boljše in aktivno ohranjanje narave v Sloveniji. ✨

Varstvo močvirske sklednice na Ljubljanskem barju 2019

Besedilo in foto: Leon L. Zamuda

Letos smo herpetologi v sklopu projekta Varstvo gnezdišč in izboljšanje habitata močvirske sklednice na območju Ljubljanskega barja 2019, ki ga sofinancira Mestna občina Ljubljana, izvajali različne aktivnosti, ki so ali bodo pripomogle k ohranjanju močvirskih sklednic (*Emys orbicularis*) na območju Ljubljanskega barja. V nadaljevanju sledi kratek opis projektnih aktivnosti.

Močvirska sklednica spada v razred plazilcev (Reptilia) in je, kot vsi pripadniki tega razreda vretenčarjev, poikilotermna žival. Njena temperatura in aktivnost sta tako odvisna od temperature okolice. Aprila smo v tri novonastale mlake (izkopali smo jih leta 2018 v sklopu projekta Varstvo habitata močvirske sklednice na Ljubljanskem barju) vzhodno od odlagališča v Ljubljani, na Rakovi Jelši, namestili več dodatnih mest za sončenje, kar ugodno vpliva na še primernejšo kakovost habitata za naselitev te ogrožene živalske vrste. V ta namen smo uporabili debela odmrlih dreves iz bližnje okolice, ki so primerna za varno in nemoteno sončenje močvirskih sklednic.

Varovanje gnezditvenih območij močvirske sklednice na območju Gmajnice–Curnovec je temeljilo na spremljanju gibanja z oddajniki opremljenih samic in iskanju gnezd s pomočjo radijske (VHF – Very High Frequency) telemetrije. Ta metoda

Gnezdo močvirske sklednice, najdeno na koruzni njivi. Fotografija je nastala takoj, ko je samica prenehala z odlaganjem jajc in zakopala gnezdo (4. VII. 2019). To gnezdo, ki smo ga po odlaganju jajc pokrili z mrežo za zaščito pred naravnimi plenilci, je bilo kasneje uničeno pri dosejevanju koruze.

Samica močvirske sklednice z nameščenim radijskim oddajnikom, ki je omogočil njeno natančno lociranje.

nam omogoča spremljanje živali na daljavo, saj oddajnik, ki je nameščen na žival, oddaja radijske valove, ki jih lovimo s pomočjo antene in sprejemne enote. Šestim samicam smo s pomočjo sprejemnika sledili v maju, juniju in juliju, saj smo želeli odkriti njihova gnezda. Ko smo pri posamezni želvi opazili znake gravidnosti, smo to v nadaljnjih dneh še posebej pozorno spremljali. V juniju in juliju smo tako locirali pet mest odlaganja jajc (gnezd) štirih samic. Eno gnezdo je bilo najdeno na koruzni njivi, eno na žitni, eno pri odbojni ograji pri izvozu z avtoceste (približno 10 centimetrov od asfalta) in dve gnezdi na bregu namakalnega kanala med koruznima njivama. Štiri gnezda smo zaščitili s kovinsko mrežo, ki jih ščiti pred plenilci, eno gnezdo (locirano neposredno ob avtocestnem izvozu) pa smo zaradi težke dostopnosti plenilcev pustili brez mreže. V naslednjih mesecih smo gnezda redno pregledovali in z njih po potrebi odstranili gosto vegetacijo, da bi preprečili preveliko zasenčenost in s tem povečali možnost pravilnega razvoja jajc v gnezdu.

Po do sedaj zbranih podatkih in vzrokih za uničenje gnezd ter s tem povezanim

neuspešnim razmnoževanjem menimo, da eno izmed temeljnih groženj jajcem v gnezdu predstavlja predvsem intenzivno kmetijstvo. Pri enem izmed pregledov gnezd smo opazili, da mreže na gnezdu, ki je bilo locirano na koruzni njivi, ni več. Najbrž so jo odstranili pri dosajevanju kornjače, ki so ga opravili v tistem času. V letošnjem letu smo tudi prvič opazili, da so na nekatere njive nasuli dodatno zemljo in s tem prekrili eno izmed gnezd, ki smo ga pred tem sicer uspešno locirali in zamrežili. Da bi uspešno zaščitili gnezda, ugotavljamo, bi ta morali varovati ne samo v poletnih mesecih, pač pa tudi preko jeseni in zime, vse do naslednje pomladi.

Na telefon Herpetološkega društva smo v času trajanja projekta prejeli tri klice o opažanju tujerodnih vrst želv na območju Mestne občine Ljubljana. V dveh primerih je šlo za rumenovratko (*Trachemys scripta scripta*), v enem pa za kopensko mavrsko kornjačo (*Testudo graeca*). Gre za prvi primer opažanja te vrste kopenske želve v osrednji Sloveniji. Eno rumenovratko in mavrsko kornjačo smo odstranili iz okolja in ju namestili v varovano oboro, drugo rumenovratko pa so obdržali klicatelji.

Na različnih ljubljanskih osnovnih šolah smo izvedli devet delavnic ali predavanj. Na ta način smo učence poučili o močvirski sklednici, o njenih značilnostih, razširjenosti, ogroženosti in varstvu. Posebej smo poudarili tudi negativen vpliv vnosa tujerodnih vrst (posebej želv) v naravo. Tako smo ozavestili 196 učencev in njihovih učiteljev.

S svojimi aktivnostmi želimo izboljšati varstvo te skrite prebivalke Ljubljanskega barja, ki jo tukaj najbolj ogrožajo intenzivno kmetijstvo z uničevanjem habitatov in vnosi tujerodnih vrst želv. Ključ do izboljšanja stanja bo poleg poznavanja gnezdišč sklednice, ki ga dosežemo s telemetrijskim spremljanjem samic, v prihodnosti morala biti tudi vzpostavitev učinkovitejšega varovanja njihovih gnezd z odgovornimi lastniki kmetijskih površin, kjer želve odlagajo jajca. Prav tako je ključno izobraževanje, od najmlajših generacij naprej. *